

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол 13.11.2019 № 9

Голова вченої ради
академік НАМН України

професор Ю.В. Вороненко

**РОБОЧА ПРОГРАМА ТА ПЛАН
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ЕНДОКРИНОЛОГІЯ"**

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

Галузь знань:	22 – Охорона здоров'я
Спеціальність:	222 – Медицина
Спеціалізація (наукова спеціальність):	Ендокринологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Форма навчання:	очна (денна, вечірня), заочна
Тривалість навчання:	12 кредитів (360 годин)

Кафедра ендокринології

Київ – 2019

ПОГОДЖЕНО

Рішення вченої ради терапевтичного факультету

Протокол 28.10.2019 № 8

Голова вченої ради терапевтичного факультету

доцент С. В. Кушніренко

ПОГОДЖЕНО

Рішення постійно діючої комісії вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика з наукової роботи та інноваційної діяльності

Протокол 12.11.2019 № 9

Голова постійно діючої комісії вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика з наукової роботи та інноваційної діяльності

професор Н. О. Савичук

ВСТУП

Навчальний план та програма нормативної навчальної дисципліни підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика за спеціальністю: 14.01.14 «Ендокринологія» розроблені на підставі відповідних освітньо-наукових програм третього освітньо-наукового рівня, а також на підставі положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативно-правових актів МОЗ України та МОН України, Постанови Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року №167 «Порядок проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», Статуту Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого наказом МОЗ України від 14.08.2015 року № 509, Положення про організацію освітнього процесу в Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № 2 від 18.02.2015 року), та іншими нормативними актами, науково-педагогічними працівниками кафедри ендокринології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (завідувач кафедри академік НАМН України, доктор медичних наук, професор М. Д. Тронько); обговорені та схвалені на засіданні кафедри ендокринології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № від 2019 року); погоджені на засіданні вченої ради терапевтичного факультету Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № від 2019 року).

Рецензенти:

Маньковський Б. М. – завідувач кафедри діабетології НМАПО імені П. Л. Шупика, доктор медичних наук, професор, чл.-кор. НАМН України.

Попова В. В. – завідувач відділом профілактичної діабетології ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка» НАМН України, доктор медичних наук.

Навчальний план та програма погоджені Комісією вченої ради з наукової роботи та інноваційної діяльності

«___»_____ 2019 р.

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

№ п.п.	ПІБ	Вчене звання	Науковий ступінь	посада
Голова робочої групи:				
1.	Тронько М. Д.	Академік НАМН України, професор	Доктор медичних наук	Завідувач кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика
Члени робочої групи:				
2.	Халангот М. Д.	Доцент	Доктор медичних наук	Доцент кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика
3.	Науменко В. Г.	Доцент	Кандидат медичних наук	Доцент кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика
4.	Пилипенко В. М.	Доцент	Кандидат медичних наук	Доцент кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика
5.	Самсон О. Я.	Доцент	Кандидат медичних наук	Доцент кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика
6.	Булдигіна Ю. В.	Доцент	Кандидат медичних наук	Доцент кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри ендокринології НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № 9 від 29.10.2019 року).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «**Ендокринологія**» є нормативним документом, в якому визначено зміст навчання та встановлено вимоги щодо обсягу та рівня професійних компетентностей особи, яка є здобувачем освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я за спеціальністю 14.01.14 Ендокринологія.

Мета. Вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Ендокринологія**» для здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я проводиться з метою формування у вказаних категорій слухачів нових та поглиблення існуючих загальних професійних та спеціалізованих професійних, гуманітарних, організаційних, економічних та правових компетентностей, а також отримання ними нових актуальних теоретичних знань, вдосконалення практичних навичок і умінь, необхідних для професійної наукової діяльності аспірантів (здобувачів), зокрема належного вирішення завдань з виконання та оформлення результатів оригінальних наукових досліджень у сфері клінічної ендокринології, а також розв'язання комплексних проблем у професійній діяльності, відповідно до вимог освітніх стандартів, вимог системи якості підготовки медичних кадрів.

Програма охоплює обсяг як загальнопрофесійних так і спеціалізовано-професійних (теоретичних, прикладних) гуманітарних, організаційних, економічних та правових компетентностей (знань, вмінь і навичок), необхідних здобувачам освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я, для належного вирішення завдань з виконання та оформлення результатів оригінальних наукових досліджень у сфері клінічної ендокринології, а також розв'язання комплексних проблем у професійній діяльності спеціаліста-ендокринолога.

Програма побудована за системою блоків з врахуванням міждисциплінарного підходу. Основними блоками є 8 змістових розділів програми. Для полегшення орієнтації у програмі та впорядкування інформації, що міститься в ній, відповідні змістові елементи закодують.

Для виконання даної програми навчальним планом передбачено наступні види занять: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота. Теоретична підготовка передбачає відвідування лекцій та активну участь у семінарських заняттях. На практичних та семінарських заняттях слухачі під керівництвом викладача опановують практичні навички з самостійного вирішення типових завдань з використанням належного понятійно-категоріального апарату; формують та вдосконалюють гуманітарні, технологічні, організаційні, економічні та правові компетентності із самостійної реалізації (дотримання, виконання, використання) окремих міжнародно-правових стандартів, положень чинного законодавства України та інструктивно-нормативних джерел професійної лікарської діяльності, рекомендацій сучасних доктринальних та методичних

джерел у сфері наукової діяльності щодо організації ендокринологічної допомоги населенню.

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «**Ендокринологія**» розраховані на 12 кредитів (360 год.), які розподілені між 8-ма змістовими розділами дисципліни. Співвідношення між аудиторною та самостійною роботою залежить від форми навчання аспірантів (здобувачів), а саме: очної денної, очної вечірньої, заочної, що враховується в навчальному плані дисципліни. Під час розробки навчального плану та програми нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія» враховані актуальні завдання з підвищення загальної якості освітнього процесу у системі післядипломної освіти, а саме:

- розширення можливостей доступу аспірантів (здобувачів) до якісної фахової освіти;
- врахування в процесі навчання індивідуальних потреб та можливостей аспірантів (здобувачів);
- вдосконалення аспірантами (здобувачами) навичок самостійної освітньої та наукової роботи;
- підвищення ефективності підготовки завдяки застосуванню сучасних інформаційних і комунікаційних засобів.

Навчальний план та програма навчальної дисципліни доповнені переліком компетентностей, якими мають оволодіти аспіранти (здобувачі) за результатами вивчення даної навчальної дисципліни, списком рекомендованих нормативно-правових та доктринальних джерел.

Для виконання даної програми передбачено наступні види навчальних занять: лекції, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу аспірантів (здобувачів).

Для виявлення рівня компетентностей аспірантів (здобувачів), після кожного розділу програми проводиться проміжний контроль знань за рахунок годин, передбачених на семінарських заняттях.

Для контролю самостійної роботи аспірантів (здобувачів) та з врахуванням вимог щодо наукової складової підготовки здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії навчальною програмою і планом передбачається виконання аспірантами (здобувачами) самостійних проєктів (рефератів, оглядів джерел, мультимедійних та інших презентацій тощо) з подальшим контролем їх виконання. Для визначення рівня засвоєння програми даної навчальної дисципліни передбачено підсумковий залік (2 години).

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна денна форма
навчання) за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.03 «Ендокринологія» та визначити рівень знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі заочною денною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Теоретичні основи ендокринології і методи дослідження функції ендокринних залоз.	1,1	34	30	6	12	12	4
02.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.	2,4	72	68	10	24	34	4
03.	Захворювання надниркових залоз.	1,7	50	46	10	16	20	4
04.	Захворювання острівцевого апарату підшлункової залози.	3,1	92	86	14	24	48	6
05.	Захворювання щитоподібної залози.	2,0	60	58	8	20	30	2
06.	Захворювання прищитоподібних залоз.	0,4	12	12	4	4	4	0
07.	Захворювання статевих залоз.	1,1	34	32	10	10	12	2
08.	Автоімунний поліендокринний синдром. Множинні ендокринні неоплазії.	0,2	6	4	2	-	2	2
РАЗОМ:		12	360	336	64	108	162	24

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна вечірня
форма навчання) за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.03 «Ендокринологія» та визначити рівень знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі заочною вечірньою формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Теоретичні основи ендокринології і методи дослідження функції ендокринних залоз.	1,1	34	22	6	12	4	12
02.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.	2,4	72	42	10	20	12	30
03.	Захворювання надниркових залоз.	1,7	50	36	10	12	14	14
04.	Захворювання острівцевого апарату підшлункової залози.	3,1	92	60	14	16	30	32
05.	Захворювання щитоподібної залози.	2,0	60	32	8	16	8	28
06.	Захворювання прищитоподібних залоз.	0,4	12	8	4	2	2	4
07.	Захворювання статевих залоз.	1,1	34	22	10	6	6	12
08.	Автоімунний поліендокринний синдром. Множинні ендокринні неоплазії.	0,2	6	4	2	-	2	2
РАЗОМ:		12	360	226	64	84	78	134

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (заочна форма навчання)
за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»

Тривалість: 12 кредитів (360 год.).

Мета навчання: удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія» та визначити рівень знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі за заочною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
01.	Теоретичні основи ендокринології і методи дослідження функції ендокринних залоз.	1,1	34	16	6	8	2	18
02.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.	2,4	72	40	10	18	12	32
03.	Захворювання надниркових залоз.	1,7	50	28	10	10	8	22
04.	Захворювання острівцевого апарату підшлункової залози.	3,1	92	52	14	18	20	40
05.	Захворювання щитоподібної залози.	2,0	60	32	8	14	10	28
06.	Захворювання прищитоподібних залоз.	0,4	12	8	4	2	2	4
07.	Захворювання статевих залоз.	1,1	34	22	10	8	4	12
08.	Автоімунний поліендокринний синдром. Множинні ендокринні неоплазії.	0,2	6	2	2	-	-	4
РАЗОМ:		12	360	200	64	78	58	160

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія»
підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі
(очна денна, очна вечірня та заочна форма навчання)
за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»

Код розділу	Назва розділу	Перелік загальних та фахових компетенцій
1	2	3
01.	Теоретичні основи ендокринології і методи дослідження функції ендокринних залоз.	<p>Гормони. Визначення поняття «гормон». Класифікація гормонів. Регуляція секреції. Клітинні механізми дії гормонів. Рецептори гормонів. Методи визначення гормонів.</p> <p>Система гіпоталамус-гіпофіз. Ембріогенез. Анатомія. Гормони гіпоталамуса. Характеристика. Регуляція секреції. Фізіологічна дія. Гормони гіпофіза. Характеристика. Регуляція секреції. Фізіологічна дія. Методи дослідження функції системи гіпоталамус-гіпофіз.</p> <p>Надиркові залози. Анатомія. Фізіологія. Система гіпоталамус-гіпофіз-кора надиркових залоз. Гормони кори надиркових залоз. Хімічна будова. Біосинтез, транспорт, біологічна дія стероїдних гормонів. Методи дослідження функції кори надиркових залоз. Гормони мозкового шару надиркових залоз. Біосинтез, регуляція секреції, фізіологічна дія катехоламінів. Методи дослідження функції мозкового шару надиркових залоз.</p> <p>Підшлункова залоза. Ембріогенез. Анатомічна та гістологічна будова острівцевого апарату підшлункової залози. Гормони, які виробляються острівцевими клітинами підшлункової залози. Хімічна будова, регуляція секреції, фізіологічна дія. Методи дослідження інкреторної функції підшлункової залози.</p> <p>Гастроінтестинальні гормони. Регуляція секреції, фізіологічна дія.</p> <p>Щитоподібна залоза. Хімічна будова, біосинтез, регуляція секреції, фізіологічна дія гормонів щитоподібної залози. Методи дослідження функції щитоподібної залози.</p> <p>Прищитоподібні залози. Анатомія, ембріогенез. Біосинтез, регуляція секреції, фізіологічна дія паратгормону. Методи дослідження функції прищитоподібних залоз. Регуляція обміну кальцієм в організмі. Кальцій-</p>

		регулюючі гормони.
		Епіфіз. Ембріогенез, анатомія. Фізіологічна дія гормонів епіфізу.
		Система гіпоталамус-гіпофіз-гонади. Ембріогенез, анатомія та гістологія статевих залоз. Статеві гормони. Хімічна будова, регуляція секреції, фізіологічна дія. Методи дослідження функціонального стану системи гіпоталамус-гіпофіз-гонади.
		Дифузна ендокринна система (APUD-система). Роль в регуляції функцій організму.
		Загальні принципи гормонотерапії.
		Топічні методи дослідження в діагностиці патології ендокринних залоз.
02.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.	Дисфункція гіпоталамуса. Етіологія, патогенез, клінічні варіанти, діагностика, диференціальна діагностика. Принципи лікування та реабілітація.
		Ожиріння. Класифікація. Етіологія, патогенез. Клінічні форми. Принципи лікування.
		Нецукровий діабет. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, диспансеризація хворих.
		Синдром неадекватної продукції вазопресину. Клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Хвороба Іценка-Кушинга. Етіологія. Патогенез. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Принципи лікування. Диспансеризація хворих.
		Синдром гіперпролактинемії. Етіологія та патогенез. Клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Гіпоталамо-гіпофізарна недостатність. Етіологія та патогенез. Клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування та диспансеризація хворих.
		Акромегалія та гігантизм. Етіологія та патогенез. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування та диспансеризація хворих.
03.	Захворювання надниркових залоз.	Гостра недостатність надниркових залоз. Етіологія та патогенез. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Невідкладна допомога.
		Хронічна недостатність надниркових залоз. Етіологія та патогенез. Клініка, діагностика, диференціальна

		діагностика. Лікування та диспансеризація хворих.
		Вроджена дисфункція кори надниркових залоз. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування та диспансеризація хворих.
		Пухлини надниркових залоз. Класифікація.
		Глюкокортикостерома. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Кортикоандростерома. Етіопатогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Кортикоестрома. Етіопатогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Альдостерома. Етіопатогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Феохромоцитома (хромафінома). Етіопатогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Інсиденталомі. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, тактика лікування.
04.	Захворювання острівцевого апарату підшлункової залози.	Цукровий діабет.
		Епідеміологія. Класифікація. Етіологія та патогенез цукрового діабету 1 та 2 типу. Діагностика.
		Клінічні прояви цукрового діабету. Патогенез клінічних симптомів. Диференціальна діагностика.
		Дієтотерапія цукрового діабету. Принципи побудови харчового раціону хворих на цукровий діабет.
		Інсулінотерапія. Сучасні схеми та принципи інсулінотерапії. Препарати інсуліну. Інсулінові аналоги. Ускладнення інсулінотерапії.
		Пероральні цукрознижуючі препарати. Механізм дії основних груп цукрознижуючих препаратів. Схеми терапії. Показання та протипоказання.
		Хронічні ускладнення цукрового діабету: діабетична нейропатія, діабетична нефропатія, діабетична ретинопатія, синдром діабетичної ступні, діабетична хайропатія, ураження серцево-судинної системи. Патогенез, клінічні прояви, діагностика. Патогенетична терапія.
		Гострі ускладнення цукрового діабету. Патогенез, клініка, діагностика, невідкладна допомога при розвитку діабетичної кетоацидотичної, гіперосмолярної,

		<p>лактацидемічної, гіпоглікемічної коми.</p> <p>Діабет і вагітність. Діагностика гестаційного діабету. Особливості лікування та диспансеризація вагітних, хворих на цукровий діабет.</p> <p>Діабет і хірургічні втручання. Лікувальна тактика.</p> <p>Фізіотерапевтичні методи в лікуванні цукрового діабету та його ускладнень.</p> <p>Санаторно-курортне лікування хворих на цукровий діабет.</p> <p>Диспансеризація хворих на цукровий діабет. Медико-соціальна експертиза хворих на цукровий діабет.</p> <p>Навчання хворих на цукровий діабет. Методи самоконтролю.</p> <p>Гіперінсулінізм. Синдром гіпоглікемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.</p> <p>Глюкагонома. Клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика лікування.</p> <p>Соматостатинома. Клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика лікування.</p>
05.	Захворювання щитоподібної залози.	<p>Синдром тиреотоксикозу. Токсичний зоб (дифузний, дифузно-вузловий, токсична аденома). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.</p> <p>Гіпотиреоз. Класифікація. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.</p> <p>Тироїдити.</p> <p>Гострий гнійний тироїдит. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.</p> <p>Підгострий тироїдит. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.</p> <p>Автоімунний тироїдит. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.</p> <p>Хронічний фіброзний тироїдит. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.</p> <p>Хронічні специфічні тироїдити. Етіологія, патогенез,</p>

		клінічні прояви, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Пухлини щитоподібної залози.
		Фолікулярний рак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Медико-соціальна експертиза. Диспансеризація.
		Папілярний рак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Медико-соціальна експертиза. Диспансеризація.
		Анапластичний рак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Медико-соціальна експертиза. Диспансеризація.
		Медулярна карцинома. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Медико-соціальна експертиза. Диспансеризація.
		Йододефіцитні захворювання. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.
		Захворювання щитоподібної залози у вагітних.
		Радіаційні ураження щитоподібної залози. Диспансерний нагляд за особами, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС
06.	Захворювання прищитоподібних залоз.	Гіперпаратиреоз. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Гіпопаратиреоз. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Остеопороз. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.
07.	Захворювання статевих залоз.	Гіпогонадізм. Класифікація. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Вади розвитку статевих залоз.
		Хромосомні порушення розвитку статевих залоз: синдром Шерешевського-Тернера, синдром Клайнфельтера, синдром полі-Х, синдром полі-У, ХХ-тестикулярна форма порушення статевого диференціювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація та медико-соціальна експертиза хворих
		Дисгенезія гонад. Етіологія, патогенез, клініка,

		діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.
		ХУ порушення статевого диференціювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.
		ХХ порушення статевого диференціювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.
		Овотестикулярне порушення статевого диференціювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Диспансеризація хворих.
		Синдром полікістозних яєчників. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
		Клімактеричний синдром. Патогенез розвитку клінічних симптомів. Принципи лікування. Замісна гормональна терапія.
08.	Автоімунний поліендокринний синдром. Множинні ендокринні неоплазії.	Автоімунні поліендокринні синдроми. Класифікація. Патогенез. Діагностика, диференціальна діагностика. Лікування. Диспансеризація хворих.
		Множинні ендокринні неоплазії. Класифікація. Патогенез. Клініка різних поєднаних поліендокринних порушень. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування та прогноз. Диспансеризація хворих.
		Невро-ендокринні пухлини. Карциноїдний синдром. Класифікація. Етіологія та патогенез. Клінічні прояви соматостатиноми, віпоми, гастріноми. Діагноз. Диференціальна діагностика. Методи лікування, диспансеризація.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Навчально-методичні матеріали самостійної роботи аспірантів враховують специфіку навчальної дисципліни «Ендокринологія».

Рекомендації до самостійного вивчення навчального матеріалу включають вказівки щодо терміну та обсягу засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, вимоги і приклади оформлення самостійної письмової (дисертаційної) роботи, критерії оцінювання.

Методичні рекомендації до самостійної роботи аспірантів включають таку інформацію (залежно від форми проведення занять):

- методичні рекомендації до практичних занять – приклади розв'язування задач, варіанти задач для самостійної роботи та відповіді до них;
- методичні рекомендації до семінарських занять – тематику і методичні поради до опрацювання теоретичних питань (завдань) з акцентуванням уваги аспіранта на основних проблемних питаннях, які розглядаються, список літературних джерел, тощо;
- методичні рекомендації до дисертаційних робіт включають: вимоги до змісту і структури роботи; вимоги до оформлення тексту, графічної частини, літератури; приклади оформлення текстової і графічної частини, що базується на матеріалі навчальної дисципліни «Ендокринологія».

Форми та види організації самостійної роботи.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Ендокринологія» може виконуватись у бібліотеці Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, у національній медичній бібліотеці, у бібліотеці ДУ інститут ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка НАМН України, навчальних кабінетах кафедри, комп'ютерному класі кафедри, а також в домашніх умовах.

Передбачаються такі організаційні **форми** самостійної роботи аспіранта:

- навчальна робота, яка виконується самостійно у вільний від занять та зручний для аспіранта час, як правило, поза аудиторією;
- навчальна робота, яка з урахуванням специфіки дисципліни «Ендокринологія», виконується в навчальних кабінетах кафедри, комп'ютерному класі кафедри;
- вдосконалення теоретичних і практичних навичок в процесі курації хворих у відділеннях лікувальної бази кафедри;
- робота аспіранта над індивідуальними завданнями під керівництвом викладача (аудиторна робота, робота з використанням комп'ютерної техніки, робота у віварії тощо);
- індивідуальні навчальні завдання з дисципліни «Ендокринологія», які видаються аспірантам у терміни, передбачені візиткою навчальної дисципліни і виконуються кожним аспірантом самостійно при консультуванні викладачем;

- індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) – вид позааудиторної самостійної роботи аспіранта навчального, навчально-дослідницького чи експериментального характеру, які виконуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу в даному семестрі в терміни, передбачені програмою навчальної дисципліни;
- робота аспіранта над виконанням дисертаційної роботи.

Найпоширенішими видами індивідуальних навчальних та індивідуальних навчально-дослідних завдань є:

- робота з підручниками або посібниками;
- розв’язування та складання практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня складності з теми (чи модуля);
- комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об’єктів;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні довідки тощо;
- розробка сценарію позаурочного навчального заходу, аналіз елементів передового педагогічного досвіду тощо;
- виготовлення колекцій, моделей, розробка схем систематизації явищ та об’єктів;
- складання схем індивідуального графіка підвищення майстерності тощо;
- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань з предмету;
- проведення діагностичних досліджень та їх інтерпретація;
- проведення експериментальних досліджень та їх інтерпретація;
- укладання конспектів практичних занять на інноваційних засадах;
- реферування іноземних текстів за фаховими темами.

Зміст самостійної роботи аспіранта з навчальної дисципліни «Ендокринологія» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача і може складатися з таких *видів роботи*:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, співбесіди з лектором тощо);
- виконання індивідуальних завдань;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно робочої програми навчальної дисципліни;
- переклад іноземних текстів встановлених обсягів;
- виконання контрольних робіт аспірантами заочної і дистанційної форм навчання;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, дисертаційних робіт тощо;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до модульних і комплексних контрольних робіт та підсумкової атестації (державних іспитів, виконання випускної кваліфікаційної роботи, виконання дисертаційної роботи);
- робота у наукових проблемних групах молодих вчених, семінарах тощо;
- участь у роботі наукових і науково-практичних конференцій, семінарів з фаху або навчальної дисципліни «Ендокринологія» тощо;

– виконання завдань, які базуються на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання.

Методичні матеріали для самостійної роботи аспірантів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література із спеціальності «Ендокринологія».

Матеріально-технічне та інформаційно-технічне забезпечення самостійної роботи аспіранта містить:

- навчальну і навчально-методичну літературу з ендокринології;
- бібліотеку з читальним залом, укомплектованим відповідно до діючих нормативів;
- комп'ютерний клас з навчальними та контролюючими програмами з навчальної дисципліни «Ендокринологія» та можливість роботи в мережі інтернет;
- навчальні кабінети, оглядові, актовий зал тощо;
- місця проходження практики (клінічна база кафедри ендокринології) відповідно до укладених угод.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

Невід'ємною частиною опанування навчального курсу професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією) в аспірантурі та поза аспірантурою є педагогічний практикум.

Мета – забезпечення формування та розвитку освітньо-прикладних компонентів викладацьких компетентностей.

Завданнями педагогічного практикуму є оволодіння навиками підготовки навчально-методичної документації, проведення аудиторних занять, організації позааудиторної роботи здобувачів вищої та/або післядипломної освіти, заходів безперервного професійного розвитку.

Педагогічний практикум проводять, як правило, на випусковій кафедрі, або на кафедрі, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

Педагогічний практикум проходить під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника зазначеної кафедри, який є куратором відповідної навчальної дисципліни професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією), що опановує здобувач вищої освіти. Рішенням, обговореним і схваленим на засіданні кафедри, організаційно-методичне керівництво педагогічним практикумом може бути покладено на іншого науково-педагогічного працівника відповідної кафедри, в тому числі, на наукового керівника здобувача вищої освіти.

Загальний обсяг педагогічного практикуму становить 30 годин (1 кредит), що виділяються та обліковуються в межах годин самостійної роботи здобувача вищої освіти за відповідною навчальною дисципліною професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією).

Зміст заходів педагогічного практикуму та послідовність їх виконання визначається у індивідуальному плані педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, що погоджується керівником педагогічного практикуму та затверджується завідувачем кафедри, на якій проводиться педагогічний практикум.

Звіт про проходження педагогічного практикуму здобувача вищої освіти погоджується керівником педагогічного практикуму, обговорюється та схвалюється на засіданні кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, та затверджується завідувачем даної кафедри.

Форма індивідуального плану педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, звіту про проходження педагогічного практикуму, навчально-методичних документів, що готує здобувач вищої освіти в межах виконання завдань педагогічного практикуму, визначається Альбомом форм.

Відповідальність за організацію, проведення та контроль якості педагогічного практикуму покладається на завідувача кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, а саме: завідувача випускової кафедри або завідувача кафедри, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

Забезпечення належних умов самостійної роботи аспіранта на складному діагностичному обладнанні, у комп'ютерному класі та інших навчальних об'єктах підвищеної небезпеки здійснюється за попередньо укладеним графіком під керівництвом наукового керівника.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика оціночних ресурсів для поточного та проміжного контролю компетентностей.

Результати поточного та проміжного контролю компетентностей оцінюються згідно з вимогами Положення про організацію освітнього процесу в Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (протокол № 2 від 18.02.2015 року).

Залежно від особливостей дисципліни «Ендокринологія» встановлені такі форми її контролю:

- поточний контроль виконаних практичних завдань, в т.ч. контрольна робота, самостійна робота та письмові модульні контрольні роботи;
- тестовий чи інші види контролю з тем (модулів);
- поточний контроль засвоєння матеріалу семінарських (практичних) занять на підставі відповідей на питання, дискусій, повідомлень, доповіді за матеріалом тем, включених до програми циклу;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання та їх захист;
- статті, тези, та інші публікації в наукових виданнях, опубліковані за рішенням кафедри, за підсумками науково-дослідницької роботи;
- виступи.

Технологія проведення заліку.

Контроль знань аспірантів – складова частина навчально-виховного процесу на кафедрі ендокринології.

Він здійснюється для того, щоб виявити якість засвоєних знань, умінь і навичок практичної діяльності.

Зміст контролю зумовлений дидактичними цілями і завданнями, що стоять перед вивченням навчальної дисципліни чи окремих її частин.

Поточний та підсумковий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях. Ці результати можуть зараховуватися як підсумок поточного контролю без додаткового опитування аспірантів.

Кількість екзаменів та заліків з навчальної дисципліни «Ендокринологія» визначається навчальними планами.

Аспірант вважається допущеним до підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Ендокринологія», якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом.

Проміжний контроль компетентностей з окремих розділів програми проводиться після закінчення їх вивчення, до початку підсумкового контролю. Заліки приймаються викладачами, які проводили практичні, семінарські та інші заняття в навчальній групі або читали лекції з даної дисципліни.

Залік виставляється за результатами роботи аспіранта протягом навчання (виконання аспірантом індивідуальних завдань та контрольних робіт, виступів на семінарських заняттях та оцінок поточного контролю), якщо він отримав рейтинг з дисципліни не менше 0,6 від максимально можливого значення (рейтингової шкали).

Якщо аспірант не отримав залік за рейтингом, залік виставляється за результатами виконання ним залікової контрольної роботи або підсумкової співбесіди.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини та ін.), що документально підтверджені, окремим аспірантам може встановлюватись індивідуальний графік складання заліків.

Аспірант не допускається до підсумкового контролю з дисципліни «Ендокринологія», якщо він не виконав усіх видів робіт, завдань (комп'ютерні практикуми, курсові, реферати, аналітичні огляди та ін.), які передбачені робочим навчальним планом з навчальної дисципліни «Ендокринологія», або має незадовільні оцінки з проміжного контролю за розділами дисципліни.

Технологія організації і проведення заліку охоплює такі аспекти:

- ознайомлення аспірантів із програмою проведення заліку, яка містить перелік вузлових питань дисципліни та літературу, що аспіранти можуть використати у процесі підготовки до заліку;
- ознайомлення аспірантів з методикою проведення заліку. Залік проводиться за заліковими білетами, при цьому використовуються різні методи перевірки: усна, письмова, тестова (з використанням комп'ютерів) і на паперових носіях.

Оціночні ресурси для поточного та підсумкового контролю засвоєння знань.

Демократизація освіти в Україні вимагає відмовитися не лише від контролю знань, умінь і навичок, а й від рутинних форм стимулювання аспірантів за допомогою оцінок. Необхідні інші підходи. У системі діагностування оцінка як засіб стимулювання набуває нової якості.

Передусім результати діагностування, в якому можуть бути використані оціночні судження (*бали*), сприяють самовизначенню, самоактуалізації аспірантів, що в нових соціально-економічних умовах конкурентного суспільства стає важливим чинником.

Доповнюючись принципом добровільного навчання, а отже, й контролю, оцінка переростає у засіб раціонального визначення особистого рейтингу – показника значущості (ваги) людини в цивілізованому суспільстві.

На кафедрі ендокринології запроваджений контроль – з'ясування, вимірювання й оцінювання знань, умінь і навичок аспірантів за бальною шкалою.

З'ясування й вимірювання (*перевірка*) – складовий компонент контролю, провідна функція якого є забезпечення зворотного зв'язку між педагогом та аспірантом, отримання викладачем об'єктивної інформації про рівень засвоєння навчального матеріалу, своєчасне виявлення недоліків і прогалин у знаннях.

Окрім перевірки, контроль містить у собі оцінювання (як процес) і оцінку (як результат) перевірки. Підставою для *оцінювання* успішності аспірантів є підсумки (результати) контролю.

Оцінка – важливий засіб стимулювання навчання, позитивної мотивації, впливу на особистість.

Використовуються такі методи контролю знань, умінь і навичок, як:

- систематичне спостереження за аспірантами у процесі навчання;
- індивідуальне та фронтальне опитування (усне та письмове);
- контрольна і самостійна робота (практична, тощо);
- тестовий контроль (комп'ютерний).

1. Спостереження. Результати спостереження за навчальною діяльністю аспірантів особливо цінні для своєчасної корекції навчального процесу, здійснення індивідуальних та диференційованих підходів до навчання аспірантів. Спостерігаючи за роботою аспірантів на семінарських і практичних заняттях, викладачі складають уявлення про те, наскільки плідно проходить їхня самостійна підготовка, якою мірою в них розвинуті пізнавальні можливості і творчі здібності, здатність самостійно оволодівати знаннями, мотивація до навчання. Значну роль при цьому відіграють індивідуальні консультації, на яких викладачі не тільки виявляють негативні фактори, а й здійснюють профілактичні заходи щодо попередження низької успішності.

2. Індивідуальне опитування – це перевірка знань, умінь і навичок у конкретного аспіранта, співпраця на рівні «викладач – аспірант». Викладач, уникаючи пасивності інших аспірантів, які не підлягають опитуванню, використовує комбіноване (змішане) опитування, за допомогою якого охоплюється кілька аспірантів (одночасні самостійні роботи, тощо).

3. Фронтальне опитування дає можливість викладачу за досить короткий термін перевірити рівень знань у великій кількості аспірантів, включаючи їх в активну навчально-пізнавальну діяльність, систематизувати, узагальнити й підсумувати вивчене. Використання методу опитування сприяє повторенню, систематизації і узагальненню вивченого раніше матеріалу.

4. Усне опитування – найпоширеніший метод контролю знань аспірантів, суть якого полягає в постановці перед ними запитань за змістом навчального матеріалу, що виноситься для контролю, та оцінюванні їхніх відповідей. Усне опитування проводиться в різних формах (індивідуальне, фронтальне). Викладач безпосередньо спілкується з аспірантом, виявляє рівень його знань, ставить додаткові, перевірені запитання.

5. Письмовий контроль – дає можливість викладачам одночасно перевірити знання, уміння та навички аспірантів однієї чи декількох груп. Цей метод, відрізняючись простотою застосування, дозволяє викладачам економніше використовувати навчальний час, досягати єдності вимог, індивідуалізувати їх. Крім того, письмові роботи дають можливість виявляти уміння логічно, послідовно і стисло висловлювати свої думки на папері. Варто зазначити, що письмові контрольні роботи аспірантів оцінюються з вищою об'єктивністю, ніж результати усного опитування, тому що викладачі не обмежені часом. До недоліків цього методу відносять: відсутність живого контакту викладача з аспірантами, цілеспрямованих впливів на зміст їхньої навчальної праці, що в цілому знижує виховну функцію контролю; успіхи і помилки чи неточності аспіранта, зафіксовані в контрольній роботі, ніби «віддаляють» від нього час до повідомлення результатів, що не дозволяє мобільно проводити корекцію знань, як при усному опитуванні. Письмовий контроль – трудомісткий процес, вимагає копіткої роботи викладачів як з підготовки індивідуальних завдань, так і в забезпеченні самостійного їх виконання аспірантами.

Питання для самостійних і контрольних робіт розробляються на основі предметних програм і змісту підручників. Вони різняться за рівнем складності, починаючи з репродуктивних і закінчуючи проблемно-пошуковими, творчими; відповіді на поставлені питання виявляють уміння аспірантів застосовувати набуті знання в практичній діяльності.

6. Графічна перевірка – використовується переважно при вивченні можливостей графічного оформлення дисертаційного матеріалу. Форми графічної перевірки знань, умінь та навичок аспірантів дуже різноманітні: креслення, схеми процесів, побудова діаграм, розробка проектів тощо. Крім перевірки теоретичних знань, графічні контрольні роботи дозволяють викладачам виявити в аспірантів вміння та навички узагальнювати, класифікувати вивчений матеріал, просторову уяву, спеціальні вміння та ін. Завдяки тому, що кожен аспірант виконує індивідуальне завдання, цей метод контролю сприяє розвитку їхньої пізнавальної самостійності, наполегливості, вихованню сумлінності, відповідальності. Оцінювання графічних робіт проходить у вигляді співбесіди з викладачем, де аспірант захищає виконану роботу, а викладач вказує на позитивні та негативні

аспекти графічних робіт та виставляє оцінку. Іншою формою оцінювання графічних робіт аспірантів є їх публічний аналіз та обговорення. Для цього усі графічні роботи аспірантів (презентації) за темою чи модулем навчальної програми заслуховуються на конференції, в цьому випадку важливим стає порівняння й оцінка аспірантами власних та робіт своїх одногрупників.

7. Практичний контроль умінь та навичок – здійснюється через контрольні завдання, які вимагають виконання аспірантами певних дій, операцій, діагностичних обстежень. До практичних завдань викладачі можуть вводити запитання, які вимагають теоретичного обґрунтування виконуваних робіт. Практичний контроль знань дозволяє перевірити уміння і навички аспірантів виконувати певні діагностичні маніпуляції, оперативні втручання тощо.

8. Програмоване опитування – полягає в доборі однакових (стандартних) за складністю та кількістю питань для всієї групи. Цей вид опитування може бути безмашинним (аспірантам роздаються картки для безмашинного контролю) або машинним (з допомогою комп'ютерів).

9. Тестовий контроль – найбільш популярний метод діагностики освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки аспірантів.

Оціночні ресурси для проміжної атестації за підсумками засвоєння дисципліни.

Контроль професійних знань і вмінь, що передбачає попередню підготовку аспіранта з дисципліни.

Рівень знань характеризується об'ємом, глибиною і ступенем засвоєння теоретичного матеріалу аспірантами з дисципліни «Ендокринологія», а також умінням пов'язати теорію з розв'язанням практичних завдань, пошуком нових знань, умінням захищати і обґрунтовувати висунуті положення, знанням літератури з даної дисципліни і оцінюється викладачем.

Планові результати навчання з дисципліни.

Результатом навчання в аспірантурі з спеціальності «Ендокринологія» є засвоєння загальнопрофесійних, спеціалізовано-професійних, дослідницьких, аналітичних компетенцій задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія».

Загально-професійні компетенції:

Компетентність виконувати оригінальні дослідження в медицині та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, з особливою увагою до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів та технологій. Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів. Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз). Здатність провести аналіз результатів наукових

досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською та англійською мовами.

Спеціалізовано-професійні компетенції:

- здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій медицини у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу;
- здатність відокремлювати структурні елементи, що складають теоретичну та емпіричну основу системи знань спеціальності 14.01.14 «Ендокринологія»;
- здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу та огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про патогенез захворювання, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм і шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання;
- здатність використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків зі спеціальності 14.01.14 «Ендокринологія»;
- здатність на підставі даних про зміни певних контингентів населення та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню здійснювати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів щодо: профілактики; первинної профілактики; пропаганди здорового способу життя;
- здатність в умовах лікувальної установи, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, формувати диспансерні групи хворих; сформувати групи здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду.

Дослідницькі компетентності:

- володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі медицини;
- компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.

Аналітичні компетентності:

- здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності;
- здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, що вважаються доведеними, у галузі медицини;
- здатність до формулювання концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування;
- здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази;
- здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.

ПЕРЕЛІК

компетентностей відповідно до нормативної навчальної дисципліни
«Ендокринологія» за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»;

№ п/п	Назва
Загальнопрофесійні компетентності	
1.	Здатність виконувати оригінальні дослідження в галузі ендокринології та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів.
2.	Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів.
3.	Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз).
4.	Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу.
Спеціалізовано-професійні компетентності	
5.	Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій в галузі клінічної ендокринології у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу.
6.	Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.14 «Ендокринологія».
7.	Здатність розробляти теоретичні основи нових схем лікування, класифікацій патології ендокринної системи.
8.	Здатність до обґрунтування доцільності застосування нових різновидів апаратури в процесі лікування ендокринних захворювань.
9.	Здатність теоретично та експериментально обґрунтувати нові процеси, які відбуваються при застосуванні апаратури, що раніше не застосовувалась
10.	Здатність розробляти нові і вдосконалювати наявні підходи до діагностики і лікування ендокринних захворювань.
11.	Здатність до наукового обґрунтування, розроблення та вдосконалення нормативно-технічної документації на дослідження.
12.	Здатність до розробки нових і вдосконалення наявних схем та методів лікування, класифікацій ендокринних захворювань.
13.	Здатність проводити фундаментальні та прикладні дослідження у сфері матеріально-технічного, фінансового інтелектуального й інформаційного забезпечення в галузі ендокринології. Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження досягнень науково-технічного прогресу та заходів, спрямованих на підвищення якості життя пацієнтів.
14.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень щодо обґрунтування галузевих програм, нормативно-правового регулювання й оптимізації ендокринологічної допомоги населенню. Наукове

	обґрунтування адаптивного управління закладами галузі на основі аналізу їх діяльності, використання теорії управління, фінансів, інвестицій, маркетингу, логістики, належної виробничої й аптечної практики.
15.	Здатність досліджувати етичні аспекти та фактори макро- і мікросередовища у діяльності ендокринологічних клінік та відділень.
16.	Здатність проводити маркетингові дослідження в сфері надання ендокринологічної допомоги населенню як життєво необхідного товару. Асортиментна, збутова та комунікаційна політика.
17.	Здатність науково обґрунтовувати соціально-економічні механізми забезпечення ендокринологічної допомоги населенню в умовах страхової медицини. Організаційні дослідження щодо створення клінічних випробувань і раціонального використання лікарських засобів, апаратури, матеріалів. Ціноутворення у сфері надання ендокринологічної допомоги населенню.
18.	Здатність до методичного, організаційного обґрунтування розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій в галузі ендокринології.
19.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень зовнішньоекономічної діяльності в галузі ендокринології, зокрема стратегії маркетингу, менеджмента та логістики.
20.	Здатність удосконалення форм і методів організації та управління в системі надання ендокринологічної допомоги. Оптимізація забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення населення в умовах надзвичайних ситуацій.
21.	Здатність до організаційних досліджень в галузі ендокринології та медичного права.
22.	Здатність оптимізації управління трудовими ресурсами галузі: кадрове забезпечення, прогнозування, ротація, підготовка та перепідготовка, підвищення кваліфікації й атестація кадрів, зокрема викладачів і професорсько-викладацького складу закладів медичної освіти.
23.	Здатність аналізувати історичні аспекти розвитку ендокринології: правові, етичні, технологічні, нормативні та інші чинники регулювання діяльності медичних закладів у вітчизняному та міжнародному досвіді.
	Дослідницькі компетентності
24.	Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.
25.	Здатність до використання сучасного наукового обладнання та застосування інноваційних технологій у галузі ендокринології.
26.	Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.
27.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	Аналітичні компетентності
28.	Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності.

29.	Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, які вважаються доведеними у галузі медицини.
30.	Здатність до формулювання ідей, концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування.
31.	Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази.
32.	Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування ендокринної патології у різних груп населення.

Планові результати навчання з дисципліни, співвіднесені з компетентностями.

Відповідно до вимог освітньо-наукової програми очікується, що в результаті успішного навчання за програмою, поряд із іншими професійними навиками, здобувач ступеня доктора філософії повинен володіти наступними компетентностями:

**КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD),
який закінчив навчання з нормативної навчальної дисципліни
«Ендокринологія» за спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія»**

№ п/п	Назва	Знання	Уміння
Загальнопрофесійні компетентності			
1.	Здатність виконувати оригінальні дослідження в галузі ендокринології та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів.	+	+
2.	Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів.	+	+
3.	Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз).	+	+
4.	Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу.	+	+
Спеціалізовано-професійні компетентності			
5.	Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій фармації у комплексному аналізі явищ і процесів в галузі ендокринології, що виникають в Україні та інших країнах світу.	+	+
6.	Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.14 «Ендокринологія».	+	+
7.	Здатність розробляти теоретичні основи нових схем та методів лікування, класифікацій захворювань ендокринної системи.	+	+
8.	Здатність до обґрунтування доцільності застосування нових різновидів апаратури в лікуванні хворих з ендокринною патологією.	+	+
9.	Здатність теоретично та експериментально обґрунтувати нові процеси, які відбуваються при застосуванні апаратури, що раніше не застосовувалась.	+	+
10.	Здатність розробляти нові і вдосконалювати наявні підходи до діагностики і лікування ендокринних захворювань.	+	+
11.	Здатність до наукового обґрунтування, розроблення та вдосконалення нормативно-технічної документації на дослідження	+	+
12.	Здатність до розробки нових і вдосконалення наявних методів та схем лікування захворювань ендокринної системи .	+	+
13.	Фундаментальні та прикладні дослідження у сфері матеріально-технічного, фінансового інтелектуального й інформаційного забезпечення в галузі ендокринології. Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження досягнень науково-технічного прогресу та заходів, спрямованих на підвищення якості життя пацієнтів.	+	+
14.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень щодо	+	+

	обґрунтування галузевих програм, нормативно-правового регулювання й оптимізації забезпечення ендокринологічної допомоги населенню за окремими нозологічними формами; наукове обґрунтування адаптивного управління медичними закладами, які надають ендокринологічну допомогу населенню на основі аналізу їх діяльності, використання теорії управління, фінансів, інвестицій, маркетингу, логістики, належної виробничої й аптечної практики.		
15.	Здатність досліджувати етичні аспекти та фактори макро- і мікросередовища у діяльності медичних закладів, які надають ендокринологічну допомогу населенню.	+	+
16.	Здатність проводити галузевий маркетинг. Маркетингові дослідження в системі надання ендокринологічної допомоги як життєво необхідного товару, асортиментна, збутова та комунікаційна політика. Товарознавство.	+	+
17.	Здатність науково обґрунтовувати соціально-економічні механізми забезпечення ендокринологічної допомоги населенню в умовах страхової медицини. Організаційні дослідження в галузі ендокринології. Дослідження щодо створення, клінічних випробувань і раціонального використання апаратури, матеріалів. Особливості ціноутворення в системі ендокринологічної допомоги.	+	+
18.	Здатність до методичного, організаційного обґрунтування розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій в галузі ендокринології.	+	+
19.	Здатність до фундаментальних та прикладних досліджень зовнішньоекономічної діяльності в галузі ендокринології, зокрема стратегії маркетингу, менеджменту та логістики.	+	+
20.	Здатність удосконалення форм і методів організації та управління ендокринологічною службою. Оптимізація забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення населення в умовах надзвичайних ситуацій.	+	+
21.	Здатність до організаційних досліджень в галузі ендокринології та медичного права.	+	+
22.	Здатність оптимізації управління трудовими ресурсами ендокринологічної галузі: кадрове забезпечення, прогнозування, ротація, підготовка та перепідготовка, підвищення кваліфікації й атестація кадрів, зокрема професорсько-викладацького складу закладів медичної освіти.	+	+
23.	Здатність аналізувати історичні аспекти розвитку ендокринології: правові, етичні, технологічні, нормативні та інші чинники регулювання діяльності медичних закладів, які надають допомогу хворим з ендокринною патологією, у вітчизняному та міжнародному досвіді.	+	+
Дослідницькі компетентності			
24.	Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.	+	+
25.	Здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі ендокринології.	+	+
26.	Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати	+	+

	участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.		
27.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	+	+
Аналітичні компетентності			
28.	Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності.	+	+
29.	Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, які вважаються доведеними у галузі медицини.	+	+
30.	Здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування.	+	+
31.	Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази.	+	+
32.	Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.	+	+

РЕСУРСИ САМОНАВЧАННЯ

Ресурсами самонавчання для підготовки аспірантів, які допоможуть оволодіти спеціальністю 14.01.14 «Ендокринологія» для підготовки докторів філософії (PhD) та підвищення рівня знань та навичок досвідченого спеціаліста ендокринолога є:

1. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/> – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;
3. <http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;
4. <http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;
5. <http://www.kmu.gov.ua/> – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;
6. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України;
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
8. <http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
9. <http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основні джерела

1. Клінічна ендокринологія дитячого та підліткового віку/під редакцією акад. Тронька М.Д., проф.. Большової О.В. – К, 2016.-704 с.
2. Клиническая генетика: Геномика и протеомика наследственной патологии: учеб. пособие / Г. Р. Мутовин. — 3-е изд., переработ. И доп. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. — 832 с.
3. Клиническое руководство по лабораторным тестам (перевод с англ.) /Под ред.. Н.У.Тиц// М.: Издательство “ЮНИМЕД-пресс”, 2003.- 960 с.
4. Настольная книга врача-эндокринолога./ Под ред.М.Д.Тронько, Е.В.Большовой.- Киев, «Доктор-Медиа».- 2012.- 450с
5. Опухоли коры надпочечников: монография/ Рыбаков С.И. – ООО «АСМИ»,2018.- 507 с.
6. Доказательная эндокринология. Руководство для врачей /Под ред. М.Полайн Камачо, Хосейн Гариб, В.Глен Сайзмо// Перевод с англ.- 2-е изд.- М.: «ГЭОТАР-Медиа», 2008.- 640 с.
7. Стандарти діагностики та лікування ендокринних захворювань /Під ред. М.Д. Тронько // Довідник «VADEMEKUM Доктор Ендокринолог».- 2-е видання, перероблене й доповнене.-К.: ТОВ «Доктор-Медіа», 2007.- 352 с.
8. Ультразвуковое исследование щитовидной железы. Атлас – руководство/ Е.В.Эпштейн, С.И. Матящук // Киев, 2004.- 381 с.
9. Неотложная эндокринология: Руководство для врачей / В.В.Потемкин, Е.Г. Старостина // М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2008.-400 с.
10. Физиология эндокринной системы; перевод с англ / Дж.Гриффин, С.Охеда // М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2008.- 496 с.
11. Congenital Adrenal Hyperplasia Due to Steroid 21-Hydroxylase Deficiency: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline./[Phyllis W Speiser](#), [Wiebke Arlt](#), [Richard J Auchus](#), [Laurence S Baskin](#), [Gerard S Conway](#), [Deborah P Merke](#)[Heino F L Meyer-Bahlbur](#),[g Walter L Miller](#), [M Hassan Murad](#) [Sharon E Oberfield](#)//*The Journal of Clinical*

- Endocrinology & Metabolism*, Volume 103, Issue 11, 1 November 2018, Pages 4043–4088,<https://doi.org/10.1210/jc.2018-01865>
12. The Management of Primary Aldosteronism: Case Detection, Diagnosis, and Treatment: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/John W. Funder Robert M. Carey Franco Mantero M. Hassan Murad Martin Reincke Hirotaaka Shibata Michael Stowasser William F. Young, Jr//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 101, Issue 5, 1 May 2016, Pages 1889–1916,<https://doi.org/10.1210/jc.2015-4061>
 13. Diagnosis and Treatment of Primary Adrenal Insufficiency: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Stefan R. Bornstein Bruno Allolio Wiebke Arlt Andreas Barthel Andrew Don-Wauchope Gary D. Hammer Eystein S. Husebye Deborah P. Merke M. Hassan Murad Constantine A. Stratakis//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 101, Issue 2, 1 February 2016, Pages 364–389,<https://doi.org/10.1210/jc.2015-171>
 14. Treatment of Cushing's Syndrome: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Lynnette K. Nieman Beverly M. K. Biller James W. Findling M. Hassan Murad John Newell-Price Martin O. Savage Antoine Tabarin//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 100, Issue 8, 1 August 2015, Pages 2807–2831,<https://doi.org/10.1210/jc.2015-1818>
 15. Pheochromocytoma and Paraganglioma: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Jacques W. M. Lenders Quan-Yang Duh Graeme Eisenhofer Anne-Paule Gimenez-Roqueplo Stefan K. G. Grebe Mohammad Hassan Murad Mitsuhide Naruse Karel Pacak William F. Young, Jr//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 99, Issue 6, 1 June 2014, Pages 1915–1942,<https://doi.org/10.1210/jc.2014-1498>
 16. Hypothalamic–Pituitary and Growth Disorders in Survivors of Childhood Cancer: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Charles A Sklar Zoltan Antal Wassim Chemaitilly Laurie E Cohen Cecilia Follin Lillian R Meacham M Hassan Murad//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 103, Issue 8, 1 August 2018, Pages 2761–2784,<https://doi.org/10.1210/jc.2018-0117>
 17. Acromegaly: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Laurence Katznelson Edward R. Laws, Jr Shlomo Melmed Mark E. Molitch Mohammad Hassan Murad Andrea Utz John A. H. Wass//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 99, Issue 11, 1 November 2014, Pages 3933–3951,<https://doi.org/10.1210/jc.2014-2700>
 18. Pharmacological Management of Obesity: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Caroline M. Apovian Louis J. Aronne Daniel H. Bessesen Marie E. McDonnell M. Hassan Murad Uberto Pagotto Donna H. Ryan Christopher D. Still//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 100, Issue 2, 1 February 2015, Pages 342–362,<https://doi.org/10.1210/jc.2014-3415>

Нормативні документи:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – ст. 144.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – ст. 56.
4. Кодекс законів по працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Додаток до номеру.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – ст. 131.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10. – ст. 88.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – ст. 356.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40, /40-42/. – ст. 492.
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – ст. 19.
11. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – ст. 31.
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – ст. 314.
13. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – ст. 275.
14. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня.2014 р. № 1700-VII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2014.. – № 49. – ст. 2056.
15. Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 р. № 2297-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – ст. 481.
16. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – ст. 379.
17. Про звернення громадян: Закон України 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – ст. 257.
18. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – ст. 650.
19. Про лікарські засоби : Закон України від 04 квіт.1996 р. № 123/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22. – ст. 86.
20. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 р. № 222-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – ст. 158.
21. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори Закон України від 12 лютого 1995 р. № 60/95-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – ст. 60.
22. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – ст. 25.
23. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – ст. 668.
24. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 23 – ст. 1132.
25. Наказ МОЗ №1422 від 29.12.2016 «Зміни до методики розробки та впровадження медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини».
26. Наказ МОЗ України № 33 від 23.02.2000 «При штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров'я».
27. Наказ №404 від 20.06.2006 «Про внесення змін до наказу МОЗ від 22.05.06 № 308 «Про затвердження таблицю оснащення фельдшерсько-акушерських пунктів, лікарських

- амбулаторій (у т.ч. амбулаторій загальної практики-сімейної медицини) та підрозділів первинної медико - санітарної допомоги лікувально-профілактичних закладів».
28. Наказ МОЗ України № 110 від 14.02.2012 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».
 29. Наказ МОЗ України № 1150 від 27.12.2013 «Про затвердження Примірного табеля матеріально-технічного оснащення Центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділів».
 30. Наказ МОЗ України № 183 від 31.03.2015 «Про затвердження сьомого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності».
 31. Наказ МОЗ України № 127 від 02.03.2011 «Про затвердження примірних табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення центральної районної (районної) та центральної міської (міської) лікарень».
 32. Наказ МОЗ України № 751 від 28.09.2012 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України».

Додаткові джерела:

1. Болезни щитовидной железы и ассоциированные с ними заболевания / Л.И.Данилова. Минск– Nagasaki, «Neuwadou offset», 2005. 470с.
2. Болезни щитовидной железы. Пер. с англ. / Под ред. Л.И.Бравермана. М.: Медицина, 2000. 432 с.
3. Гинекологическая эндокринология: патофизиологические основы/ Л.Е.Беляева, В.И. Шебеко // М.: Мед. лит., 2009.- 256 с.
4. Диагностика и лечение эндокринных заболеваний у детей и подростков /Под ред. Н.П. Шабалов// Справочник. М: МЕД-пресс-информ, 2009.- 528 с.
5. Довідник лікаря-ендокринолога. /Під редакцією М.Д.Тронька. Київ – 2010.- 460с.
6. Захворювання щитоподібної залози/ В.І. Паньків // Чернівці, 2003.- 258 с.
7. Избыточный вес и ожирение. Профилактика, диагностика и лечение/ Д.Г. Бессесен, Р.Кушнер// М.: ООО Издательство БИНОМ, 2006.- 240 с.
8. Клиническая эндокринология / Н.Т.Старкова.- Санкт-Петербург, 2002.- 430с.
9. Наследственные болезни: национальное рук.; под ред. Н. П. Бочкова, Е. К. Гинтера, В. П. Пузырева. — М.: ГЭОТАР - Медиа, 2012. — 936 с.
10. Неотложная эндокринология. Учебное пособие / Л.А. Жукова, С.А.Сумин, Т.Ю. Лебедев и др. // М.:Медицинское информационное агенство, 2006.- 160 с.
11. Неотложная эндокринология: Руководство для врачей / В.В.Потемкин, Е.Г. Старостина // М.: ООО «Медицинское информационное агенство», 2008.-400 с.
12. Пероральная сахароснижающая терапия./ Л.В. Никонова, С.В.Тишковский. Гродно, ГрГМУ. - 2008.- 80 с.
13. Современные подходы к инсулинотерапии сахарного диабета / Л.В.Никонова, С.В.Тишковский, О.В.Гулинская.- Гродно, ГрГМУ.-2008.- 78 с.
14. Справочник по клинической эндокринологии / Под ред. Е.А.Холодовой. Мн.: Беларусь, 2004. 452 с.
15. Эндокринологія / За ред. професора П.М. Боднара. Вінниця: Нова Книга, 2010. — 464 с.
16. Эндокринология: учебник / И.И.Дедов и др. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. 432 с.
17. Эндокринология. / Под ред. Н. Лавина. Пер. с англ. М.: Практика, 1999. 1128 с.
18. Эндокринология./ Я.В. Благосклонная Санкт-Петербург.: Феникс, 2002.- 480с.
19. Справочник по клинической эндокринологии / под.ред. проф.Е.А. Холодовой и др.- Минск: Беларусь, 2004.-512с.
20. WILLIAMS TEXTBOOK OF ENDOCRINOLOGY. 12th EDITION. Shlomo Melmed ... [et al.].2011.-1829p.

21. МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НАКАЗ від 24.05.2012 р.№ 384 Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при артеріальній гіпертензії .
22. The Diagnosis of Cushing's Syndrome: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Lynette K. Nieman Beverly M. K. Biller James W. Findling John Newell-Price Martin O. Savage Paul M. StewartVictor M. Montori//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 93, Issue 5, 1 May 2008, Pages 1526–1540,<https://doi.org/10.1210/jc.2008-0125>
23. The Diagnosis of Cushing's Syndrome: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Lynette K. Nieman Beverly M. K. Biller James W. Findling John Newell-Price Martin O. Savage Paul M. StewartVictor M. Montori//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 93, Issue 5, 1 May 2008, Pages 1526–1540,<https://doi.org/10.1210/jc.2008-0125>
24. Primary Prevention of Cardiovascular Disease and Type 2 Diabetes in Patients at Metabolic Risk: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/James L. Rosenzweig Ele Ferrannini Scott M. Grundy Steven M. Haffner Robert J. Heine Edward S. HortonRyuzo Kawamori//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 93, Issue 10, 1 October 2008, Pages 3671–3689,<https://doi.org/10.1210/jc.2008-0222>
25. Treatment of Symptoms of the Menopause: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Cynthia A. Stuenkel Susan R. Davis Anne Gompel Mary Ann Lumsden M. Hassan Murad JoAnn V. PinkertonRichard J. Santen//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 100, Issue 11, 1 November 2015, Pages 3975–4011,<https://doi.org/10.1210/jc.2015-2236>
26. Hormonal Replacement in Hypopituitarism in Adults: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline/Maria Fleseriu Ibrahim A. Hashim Niki Karavitaki Shlomo Melmed M. Hassan Murad Roberto SalvatoriMary H. Samuels//*The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Volume 101, Issue 11, 1 November 2016, Pages 3888–3921,<https://doi.org/10.1210/jc.2016-2118>

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

1. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/> – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;
3. <http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;
4. <http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;
5. <http://www.kmu.gov.ua/> – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;
6. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України;
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
8. <http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
9. <http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.

ПРЕДМЕТНО – ТЕМАТИЧНІ КАТАЛОГИ:

1. <http://www.library.univ.kiev.ua> – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
2. <http://inmeds.com.ua/> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»;
3. <http://www.bnf.fr/> – Національна бібліотека Франції;
4. <http://www.ddb.de/> – Німецька електронна бібліотека;
5. <http://www.nlr.ru:8101/> – Російська національна бібліотека;
6. <http://www.rsl.ru/> – офіційний сайт Російської державної бібліотеки;

Тематичний план нормативної навчальної дисципліни «Ендокринологія»

Код розділу	Назва розділу
1	2
1	Теоретичні основи ендокринології і методи дослідження функції ендокринних залоз.
2	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.
3	Захворювання надниркових залоз.
4	Захворювання острівцевого апарату підшлункової залози.
5	Захворювання щитоподібної залози.
6	Захворювання прищитоподібних залоз.
7	Захворювання статевих залоз.
8	Автоімунний поліендокринний синдром. Множинні ендокринні неоплазії.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (формула спеціальності, напрями досліджень)

Паспорт спеціальності нормативної навчальної дисципліни підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі на кафедрі ендокринології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика за спеціальністю: 14.01.14 «Ендокринологія» розроблений на підставі Постанови Президії Вищої Атестаційної Комісії України від 09.02.2005 року №23-09/1:

I. Формула спеціальності 14.01.14 «Ендокринологія»:

Галузь науки, яка вивчає етіологію, патогенез ендокриних захворювань, розробляє й удосконалює методи ранньої діагностики, лікування та профілактики захворювань, удосконалює методи лікування цих захворювань; розробляє заходи, спрямовані на скорочення термінів тимчасової непрацездатності та зменшення кількості інвалідів.

II. Напрямки досліджень:

2.1. Дослідження етіології, патогенезу та розповсюдження ендокриних захворювань.

2.2. Розроблення й удосконалення методів діагностики, профілактики та лікування ендокриних захворювань.

2.3. Експериментальне та клінічне розроблення й обґрунтування засобів і методів лікування ендокриних захворювань та впровадження їх у клінічну практику.

2.4. Розроблення й оцінювання методів диспансеризації населення з ендокриними захворюваннями.

2.5. Дослідження морфологічних, фізіологічних, біохімічних і біофізичних параметрів, які визначають відхилення від нормального функціонування організму людини, які призводить до ендокриних захворювань.

2.6. Експериментальне та клінічне дослідження ендокриних захворювань.

2.7. Експериментальне моделювання ендокриних захворювань та патогенетично обґрунтоване лікування їх в експерименті.

2.8. Експертиза ендокриних захворювань.